

# БУРЯДАЙ ҮНЭН

Бурядай обкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй, Министруудэй Советэй орган  
(13106) 1970 оной апрелин 26, воскресени Сэн 2 мүнгэн

**Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажыхын мэргэжэлтэд! Газар таряалангы, мал ажалы бүри болбосоноор эрхилдэг бологты! Орооно таряа, мяха, нү, хлопок, хартаабха, овоц болон хүдөө ажыхын бусад продуктууды бүри элбэгээр абагты!**  
(КПСС-эй ЦК-гай урлануудһаа).

## ПАРТИ БОЛОН АРАДАЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

АССР-эй Верховно Советэй депутатуудта кандидатууды дэбжүүлгэ эхилбэ

Шаргай дээдэ зургаанин хүдэлмэри шэнэ жэлдэ, СССР-эй наймадахи Верховно Советэй депутатууды дэбжүүлгэ ашигтай дэбжүүлгэ эхилэ. Шинэ хуульгай Ленинскэй жэлдэ, табан жэлэй туршын урид дүүргэхын түршын тэмдэг дор үнгэржэ. Түүршын суглаанууды ехэ дэбжэлтэйгээр байан ушар совет арад маань Ленинскэ хараа шугалай дотоолын ба гадаадын байшаан дэмжэе, тэрэнь совет хүдөө манай партиан ориентууды болото мундуу эрид шууд шинэ эл тодоор гаршадэ.

## МОСКВА

Техническэ машина-инженерин Москвагай заводта баадалгай митингэ мунушгэ, РСФСР-эй урлан нарийуулгаша, ЦК-ий сьезын делегат А. В. Шурбин гараба.

Сьезын дэбжүүлгэ ордон баарай суглаанда хабаадаг байгаа. КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. И. Брежнев ошо анхаралтайгаар АССР-эй Верховно Советэй депутатууды кандидатууды нэрлэ мунөөр энэ сугларбаша лотын Бауманскэ хүнүүрөө СССР-эй Верховно Советэй депутатта кандидатта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежнев хүдэлмэри дурдханаб.

Брежнев бүхэ ажалан дэбжүүлгэ, Совет-Комунист партида унэн хэргэ эли тодо жэшээ байгаа. Түүршын суглаанууды эхилэ. Шинэ хуульгай Ленинскэй жэлдэ, табан жэлэй туршын урид дүүргэхын түршын тэмдэг дор үнгэржэ.

Бурядай начальнигай орлогч И. И. Шурбин, ажаллаа научна комитетин таагай комиссийн секретарь Г. А. Шурбин, хабаргагша В. И. Шурбинческэ таагай начальниг В. И. Шурбин, заводой директор Шурбин гэгшэд суглаан дээрэ

Верховно Советэй Союзай депутатта кандидатаар нүүрүр Брежнев дэбжүүлгэ гэгшэ хабаадагшад нэгэн дууриг гэгшэд.

Бүтээгдэ гурваной нэгэ хүдэлмэришэд, инженерин хүдэлмэрилэгшэд, партиан хамтын суглаанууды партикомой секретарь ла, дэбжүүлгэ.

Бүтээгдэ бригадир, Социалист С. С. Мишаевта үгэ Ленинскэ городской хүнүүрөө СССР-эй Верховно Советэй депутатта кандидатаар КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүүрүр К. Ф. Катусев уулзалгада хабаргагшад.

Д. И. Брежнев Вьетнамай Ажалшад партини делегатай уулзаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев В. И. Шурбин ошо анхаралтайгаар АССР-эй Верховно Советэй депутатууды кандидатууды нэрлэ мунөөр энэ сугларбаша лотын Бауманскэ хүнүүрөө СССР-эй Верховно Советэй депутатта кандидатта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежнев хүдэлмэри дурдханаб.

Брежнев бүхэ ажалан дэбжүүлгэ, Совет-Комунист партида унэн хэргэ эли тодо жэшээ байгаа. Түүршын суглаанууды эхилэ. Шинэ хуульгай Ленинскэй жэлдэ, табан жэлэй туршын урид дүүргэхын түршын тэмдэг дор үнгэржэ.

Бурядай начальнигай орлогч И. И. Шурбин, ажаллаа научна комитетин таагай комиссийн секретарь Г. А. Шурбин, хабаргагша В. И. Шурбинческэ таагай начальниг В. И. Шурбин, заводой директор Шурбин гэгшэд суглаан дээрэ

Верховно Советэй Союзай депутатта кандидатаар нүүрүр Брежнев дэбжүүлгэ гэгшэ хабаадагшад нэгэн дууриг гэгшэд.

Бүтээгдэ гурваной нэгэ хүдэлмэришэд, инженерин хүдэлмэрилэгшэд, партиан хамтын суглаанууды партикомой секретарь ла, дэбжүүлгэ.

# ЗУУТАНЬАА ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

**МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГ «РОДИНА» КОЛХОЗ:**  
ЧУЛКОВ Георгий Михайлович—100 хонин бүриһөө 100 хурьга.  
**«ЗАБАЙКАЛЕЦ» КОЛХОЗ:**  
ШАХАМТОВ Наруслан Вальдилеевич—706 хонинһос 706 хурьга.  
**«ЭРДЭМ» СОВХОЗ:**  
Батув Дондок Сахияевич—100 хонин бүриһөө 100 хурьга.  
БАТУЕВ Доржо—530 эхэ хонинһоо 530 хурьга.

**САЛЭНГЫН АЙМАГ СЭЛЭНГЫН СОВХОЗ:**  
РОМАНОВА Валентина Гончиковна—602 эхэ хонинһоо 602 хурьга.  
МАСШЕЕВА Цырен Логиновна—100 хонин бүриһөө 100 хурьга.  
**КАРЛ МАРКСЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ:**  
КАРБИКДОРЖИЕВ Арья Нагмитович—639 хонинһоо 642 хурьга.  
БУЛГАТОВ Будацырен Дондокович—665 хонинһос 665 хурьга.

**ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ:**  
МАРКУЕВ Бахма Доржиевич—100 хонин бүриһөө 100 хурьга.

**БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГ «ДРУЖБА» КОЛХОЗ:**  
САНЖАЛОВ Самбу Санжалович—100 хонин бүриһөө 101 хурьга.  
ЮМОВ Лубсан Цыренович—477 хонинһоо 480 хурьга.

**ЗЭДЫН АЙМАГ «МИР» КОЛХОЗ:**  
УЛЬЗУТУЕВ Георгий Лубсанович—505 хонинһоо 506 хурьга.

**САЯНАЙ СОВХОЗ:**  
ИМИШКЕНОВ Цырен Бадмаевич—100 хонин бүриһөө 100 хурьга.  
**ЯРУУНЫН АЙМАГ ЯРУУНЫН СОВХОЗ:**  
БАДМАЕВ Цыдыл Дылгырович—549 хонинһоо 549 хурьга.  
БАДМАДОРЖИЕВ Очир—100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга.  
ШОЙЖОЛОВ Бата-Мунхэ—100 хонин бүриһөө 104 хурьга.

**«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗ:**  
ЦЫБЕНОВА Дулма Чимитовна—604 хонинһоо 620 хурьга.  
**«ПОБЕДА» КОЛХОЗ:**  
РИНЧИНДОРЖИЕВА Цымжит—100 хонин бүриһөө 101 хурьга.

**ХОРИИН АЙМАГ УДЫН СОВХОЗ:**  
ТОГМИТОВА Намжилма Ламахановна—554 хонинһоо 555 хурьга.

**САБШАЛАН, ТАРИЯЛАН НАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР НАРА**

## САБШАЛАН, ТАРИЯЛАН НАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР НАРА

### ГАБШАГАЙ ЛУГОВОДУУД

Жэлээ жэлдэ үбнэ ногооной элбэг баян ургаса абадаг бэрхэ луговодууд Бэшүүрэй совхоздо олон юм. Тэдэний дунда Б. Н. Намданов, С. Э. Содбов, М. Г. Ткачев гэгшэдэ нэрлэжэ болоно.

Мартын 15-һаа эрхэ майн 15 болотор соносохогодон габшагай хүдэлмэрин хоёр нара соо совхозой луговодууд сабшалан дээрэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэзэ зорилготой. Энэ хоёр нарын эхилэһнээ хойшо энэ яһала горигтой юмэн хэгдэше.

Ублдоо, хабаргаа сабшалан дээрэ 5677 тонно шэбхэ гаргада. Мүнөө совхозой оныхожуурагдаһан отряд шэбхээ түлэг зөөжэ байхай. 60 гектаргай га бүридэ

## МЕХАНИЗАТОРНУУД БЭЛЭН

Ойн баярай жэлдэ үндэр баян ургаса ургуулаха гэгшэ зорилго урдаа тайбжа, Захааминий аймагай Харайн мал шахалтын совхозойхи трактор, автомашинуудда заһабарилжа, мүн үрэнэ хүрэнгөө сөбөрлөжэ дүүргэд, тарилгын хүдэлмэри тугас бэлдхэлтэйгээр утгаба. 708 гектар газарта шэнисэ, 120 гектар

## НАИРАМ ТОГТООГДОНО

Габшагай хоёр нарын ажал улам үргэн дэлсэтэй боложо, Хагтын совхозой луговодууд нуга сабшалангаа сүлөө залдугуй үлэжэ, үтэгжүүлжэ байна. Унэнэй луговодууд С. А. Урусов, Г. А. Ревякин гэгшэд найрамай үнэ сабшалан дээрэ тогтооно.

Н. ТКАЧЕВ.

## НАИРАМ ТОГТООГДОНО

Хилганада булуур станци тохогодо, үдэртөө 2 гектар сабшалан уһалагдана. Энэһнээ гадна 3000 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ зөөгдэнхэй. Майн 15 болотор сабшалан дээрэ үшөө 1000 тонно наг шэбхэ гаргада.

И. ДЫЛГЫРОВ.



Наранай элшэ хүсэн үдэр бүри шангадажа, газарай хурьһэн гэгдэжэ оробо. Улаан-Удын аймагай «Дружба» колхозой механизаторнууд заһабарилгадажа табигдаһан трактор, сеялкнуудээ шалгажа, тарилгын халуун ханы хүлээжэ яданхай байна. Хэдэ мянган гектар газар хахалһан республикын габьяата механизатор Петр Иннокентевич Калинин мүнөө хабар түрүүшын бураддаа гаргахаар бэлэн. Хоёр жэлэй саада тээ тракторист мэргэжэлтэй болон комсомолец Сергей Трифионов мүн лэ бээ элхэнхэй.



А. КНЯЗЕВАЙ фото.

# ҮНЭТЭЙ САГ АЛДАГДАНА

Илангаа нүүлэй үдэрүүдтэ унан ехээр эржэ, уһалагдадаг газарайн ехонхи хуби дээрэ гаргадажа, ангалан хурьһон ундаалуудага байхай. Эдээр мүнөө хабарта 300—350 гектар һайса уһалха зорилготой.

«Заречный» совхозой Боциин фермын механизатор, луговодууд габшагай хоёр нарада баһал эдэбхитэйгээр оролоод, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, хоог бургаһанууды үгы хэзэ, модо шулуун түүхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдана. Фермын гол сабшалануудай нэгэн болохо Нагаан-Арал гэжэ газарта илангаа ехэ хүдэлмэри хэбэнэ. Үнгэрэгшэ намартта энэ 2000 гаран тонно луушан хоёр шэбхэ гаргадаһан юм. Габшагай хоёр нарын захалмаар И. И. Гусевай зөөгдөөгид 3 трактортай энэ ерөөд, мянгад тонно аргал шэбхэ нэмжэ гаргаа. Эндэхид сабшалан дээрэ үшөө мянгад тонно шэбхэ гаргаа таряахаар хараална. Мүнөө зарим газар уһала-

Тусбөө дүүргэжэл үзэхэ ханаатай бди,— гэжэ хөөрөнэ. Тус колхоз сабшалангаар тон бага, мал олонгой. Мянга гаран гектар сабшалангаа бодогор шэбхэжүүлээд байха аргатай юм. Колхоздо тингэхэ хүсэнны бии, маллайн байрануудай газаруур үнн холлохо хойшо сугларһан аргал шэбхэны тугама. Жэшээхэдэ, Баруун-Ялгалантада Ч. С. Дымчиковой отарын байры тойроод хэдэн жэл соо сугларһан хоёр шэбхэ болдог добуунууд болдо, лосоржо хэбэнэ. Зарим олохойнуудын газарта няалдажа, хуу шаралжа, халаалһан хубай сагаан сурунууд оройгоор шоройдожо харагдана.

— Манайдаш шэбхэшы гэшэ бии даа. Хүсэ хүрэгдэжэ ядагдада байна. Шиндэхэ асуудалтай энэ гэшэ,— гэжэ партикомой секретарь нүүр Доржиев хэлэнэ. Тээд «шидхэжэ» ядаһар байтар саг үнгэржэ, эдэ олохойнууд баһал

метр шингэ нойтон унадаг. Тэрэ саанаа газарай хурьһэн элхэлэг, хэрэгтэй сагтаа, зунай эхээр бороо оройдошы тооной ородоггүй. Иймэ ушарта боломжотой газарта сабшалан, таряалангаа уһалха хэрэгтэй байгаа. Тээд газар уһалха шуудла хүдэлмэри зарим нотагта баһал тогтодоггүй. Аймаг дотор 2340 гектарнаа бага бэшэ сабшалан уһалха болмоор гэжэ хараалагдаһан байгаа. Апрель нарын хахалдатар муртэй газар уһалагдагүй. Илангаа апрелин 10-һаа захалад наратай дулаан үдэрүүд боложо, хүдөөгэй гол горхонуудай, найрамай уһан тогтодожо, сабшалан, полинуудта гаргадангүй, мингэ үржэжэ байна. Иймэ гол горхонууд олон Ториин совхоз арга боломжонуудаа илангаа муугаар хэрэглэнэ.

Аймагай ажыхуудта үнэ бүлэдэ 20 станци бии. Эдэ станцинуудар Эдэ голлоо үнэ гаргаа, хэдэ мянган гектар уһалха арга бии. Тээд Зэдын гол элбэг уһала Сэлэнгэ мурдөө шидхэжэл байна. Үнэ бүлэдэ станцинуудай олонхи «амаргалдаа» байна. Эдэ олон станцинуудай 5-6-ниин лэ хүдэлнэ. Хү-

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ, манай корр.

## ҮНЭТЭЙ САГ АЛДАГДАНА

Илангаа нүүлэй үдэрүүдтэ унан ехээр эржэ, уһалагдадаг газарайн ехонхи хуби дээрэ гаргадажа, ангалан хурьһон ундаалуудага байхай. Эдээр мүнөө хабарта 300—350 гектар һайса уһалха зорилготой.

«Заречный» совхозой Боциин фермын механизатор, луговодууд габшагай хоёр нарада баһал эдэбхитэйгээр оролоод, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, хоог бургаһанууды үгы хэзэ, модо шулуун түүхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдана. Фермын гол сабшалануудай нэгэн болохо Нагаан-Арал гэжэ газарта илангаа ехэ хүдэлмэри хэбэнэ. Үнгэрэгшэ намартта энэ 2000 гаран тонно луушан хоёр шэбхэ гаргадаһан юм. Габшагай хоёр нарын захалмаар И. И. Гусевай зөөгдөөгид 3 трактортай энэ ерөөд, мянгад тонно аргал шэбхэ нэмжэ гаргаа. Эндэхид сабшалан дээрэ үшөө мянгад тонно шэбхэ гаргаа таряахаар хараална. Мүнөө зарим газар уһала-

Тусбөө дүүргэжэл үзэхэ ханаатай бди,— гэжэ хөөрөнэ. Тус колхоз сабшалангаар тон бага, мал олонгой. Мянга гаран гектар сабшалангаа бодогор шэбхэжүүлээд байха аргатай юм. Колхоздо тингэхэ хүсэнны бии, маллайн байрануудай газаруур үнн холлохо хойшо сугларһан аргал шэбхэны тугама. Жэшээхэдэ, Баруун-Ялгалантада Ч. С. Дымчиковой отарын байры тойроод хэдэн жэл соо сугларһан хоёр шэбхэ болдог добуунууд болдо, лосоржо хэбэнэ. Зарим олохойнуудын газарта няалдажа, хуу шаралжа, халаалһан хубай сагаан сурунууд оройгоор шоройдожо харагдана.

— Манайдаш шэбхэшы гэшэ бии даа. Хүсэ хүрэгдэжэ ядагдада байна. Шиндэхэ асуудалтай энэ гэшэ,— гэжэ партикомой секретарь нүүр Доржиев хэлэнэ. Тээд «шидхэжэ» ядаһар байтар саг үнгэржэ, эдэ олохойнууд баһал

# ҮНЭН ҮГЭ ХҮСЭТЭЙ

(КПСС-эй Хяагтын райкомой олоной дунда ябуулдаг ойлгууламжын хүдэлмэрийн дүй дүршэлһөө)

Энэ үбэл Хяагтада сайн үгы тоонон байгаль, тал болотор баари хүтэй буржаа үгөөгүй. Мүнөөшье үдэ дундаа гэжэ һаагаа амархаар бэйш хаш. Үдэртөө бага зэрэг наран итаабиһыс, үдэһэ үгөөһинье хүйтөөр халхилдаа, машинад сэдхэл зобоогоод абана.

— Зүлэ ногоон дээрэ гаратарай үнөөл үдэ байна даа, — гэжэ үүзэлэн дэ малхан бүхэн мадуудыс.

Ушлын өйгөөстэй. Хэбэрэй һара гарнаар нилээдгүй сэг үгөрбөһинье, үбэлжэлһэн үдэ дээрэ гэхээр бэйш даа. Угноол хүйтөөншье, малан эдхэ тэжээл хомор. Шэнэ түл олон.

— Эгээл мүнөө үдэ малшадайнаа ажал хүдэлмэри, элдэб эрлэт тухайн булдаага наанаага зобого ябагүйдэмэй аргагүй байна — гэжэ партиня райкомой секретарь нүхэр Белоуээр хөөрөнэ. — Тэднэйгээ дунда ойлгууламжын хүдэлмэри хэзээ хэзээ үгөөһинье байнаар, ябуулжа, али болдохоор тэднэй ажал хэрэгтэ нүүдэ үзүүхээс оролдоноби.

Нээрээшье Петр Екимовичэй хэлэһинье зүбтэй юм. КПСС-эй Хяагтын райком, шютаган партиня организационд аймагтайгаар ажилладаг дунда нинтэ-политическэ хүдэлмэри шалгадаха талаар нүүдэй үдэ нилээдгүй хүдэлмэри ябуулжа байһай.

Владимир Ильич Ленинэй түрөөгөөр 100 жэлэй ойдо зориулһан КПСС-эй ЦК-тай Тезисүүдэй хэлдэдэ толилоогон сагнаа койшо энэ хэрэгтэ илангага эх анхарал табигдаха, горитой хүдэлмэри эмхидхэгдэ хэһилһэн байгаа.

Аймагай ажилһад марксизм-ленинизмын политическэ ба теоретическэ шухалын шухала докуменые хэ дэжэлтэйгээр угтага, гүнзэггээр шудалха эдэхин гаргаан юм. Энэ эрмэлзэлые хараадаа абажа, мүн хүн бүхэндэ тэрэниэ гүнзэггээр тайлбарилһын тулада эмхидхэлэй, ойлгууламжын эх хэмжээ ябуулганууды партиня райком хараалһан байна.

Тиймэ зорилгоор энэ документ-

тэн нэн түрүүн аймагай пропаганда динстар, политинформаторууд, лекторнууд болон агитаторнууд гүнзэггээр танилсажа эхилһэн юм. Январ һарада Улаан-Үдэдэ болоһон соёл сурталы хүдэлмэри-лэһиндэй республиканска зүбөөнэй нүүдээр Хяагтада, Худара-Сомодо хоёр үдэрэй семинар болобо. Удаан мүн нимэрхүү семинарууд промышленна предпринимчууд болон колхоз, совхозуудта эмхидхэлэй байгаа. Мүн энэ асуудалга партиня эхин организационд секретарьнартай тухай хөөрөлдөөн болоо һи. Тэднэй һуралсалда мүнөөшье сэг үргэлжэ ахтарал хандуулагдаха байдаг. Үе үе болодо семинар болон зүбөөн зарлагдана. Эдэ бүгдэн дээрэ КПСС-эй ЦК-тай Тезисүүдыг үргөөр хөбөрүүлжэ, гүнзөггээр шудалха тухай асуудал хэлсэгдэнэ байна. Тийхэдэ партиня, комсомолой политическэ һуралсал В. И. Ленинэй суртал һайнаар шудалха хэрэгтэ зориулагдаһан, бүхэ шатын һургуули нуудта Тезисүүд үзэгдэнэ байгаа. Мүнөө энэ документ шудалха хэрэг гол түлэб гүйсэдхэгдэбөһинье, тэрэнидэ олоной анхарал огто һуларһагүй.

Манай парти, правительствын шиндхэбэринүүды үргэн олонинтэдэ тайлбарилһан ойлгуулаха хэрэгтэ лекторнууд, агитаторнуудһаа гадна, аймагай 202 политинформаторнууд эдэхитэйгээр хабарсадаһаа. Тэднэй олоһинье дээдэ эрдэмтэй коммунистууд, гол түлэб һайн бэлдэхтэй агитаторнууд, предприним болон эх аргагүйдэмэй, колхоз, совхозуудтай хэлтэбэрлхы тушаалтад мэргэжлэдэ, дээдэ болон дунда һургуулинуудай багшанар болоно.

Иймэ партиня даабар дүүргэһэ ябадаг эдэхитэд хүн олоной дунда хүндтэй болоһой. Энээндэ «Дружба» колхозой политинформаторнуудай ажал хэрэг али болодожо эрмэлзэ үгэнэ. Тус колхоздо 10 хүн политинформатор атомиллогонхой. Эдэнэрэй олоһинье дээдэ эрдэмтэй, эдэхин үгс-

хэлтэйгээр, гурим журамтайгаар хүдэлдэг эон. Угс гэхэдэ, энэхэ политинформаторнууд, агитаторнууд үйлдэбэрин һалбэри бүхэндо ажилладаг хүн бүхэниэ соёл сурталы хүдэлмэрийн нүүдөөн дор абахыс оролдодо байна. Политинформаторнууд Е. А. Варновский, Г. А. Кузнецова, К. М. Шапыгина, С. Р. Хойрова гэгшэд энэ талаар жинэһэ харуулһа, хонинд, һалһиндаага тогтоон үдэртөө үндэрүгэй ошонго, һонин хөөрөлдөө үндэрүгэй. Энэһе эхэ аша тухай бандга. Мүнөө түлэб колхозой гэгшүүдэй ажалай болон политическэ эрмэлзтэ хэлэ хэлээ нийхилһэ олоһон ороһон шөлөөтэй болоһой. Ажалдаа шалгаржа, сондо мугтуулагдһаа то олоһонор, һалһиндаа С. Г. Хакимова, Л. И. Байдакова гэгшэд аймагайнаа түрүүшүүтэй тоодо ороһонно. Мүн Л. В. Воробьева, Н. И. Хлебникова, залуу гахайһаад Тамара Белоусова, Матрена Колодина болон бусад ажалай һайн үгээр жэһнэ харуулһа.

Тус колхозойһид малайнгаа үбэлжэлтэ эмхитэйгээр үндэрүгэхтээ хамта, хэбэрэйнгаа тарилада түгэс бэлдэхтэй. Угтөө мүнөөшье тарилага эхилжэ, амжалтагайгаар дүүргэхэ хүсэлтэй. Тэһэн колхозой отделинүүдтэ үндэрүгдэн партиня суглаанууд дээрэ ажалай социалист журм тухай В. И. Ленинэй һургаал гэгшэн асуудал эхэ үргөөр зүбһэн хэлсэгдэжэ, тодорхой шиндхэбэри абтаһан байна. Тэрэнид ашаар мүнөө энэ ажалай журам улам шанга боложо, архинһад болон захбай ябадалтан үгы болого гэжэ хэлэһтэй.

Райжуровой нэрэмжтэй, «Родина» колхозуудта ойлгууламжын хүдэлмэри муу бөшээр ябуулагдаһа. Аймагай бүхэ политинформаторнууд СССР-эй гадаадын политика ба уласхоорондын байдал, коммунист хүмүүжүүлгэ, экономикын ба техникческэ дэжэлтэ, соёл сурталы һонин гэгшэн дүрбэн яһын гол асуудалнуудаар мэргэжлэнэ. Тийхэдэ политинформа-

торнууд өөһэдэн тухсан участоуудтай, һуурин газарнууды, бригада, фермнүүды дажа абанһан. Политинформаторнууды нигжээ хубаарилһан табиһан ушар хүн зорной дунда ябуулагдадаг бүхэ ойлгууламжын, нинтэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулжа ябадалда эхэ түлэб үзүүһэн байна. Ушарын гэгшэд, тэднээр үрдахи зорилгоо болууладо, участка дээрэ гансахан хөөрөлдөө үндэрүгэй бөш, мүн партиня организацион хэмжэ баяга хүдэлмэрсэр һонирхууно, хэрэгтэй сагтан ажал ябуулаһын һайжаруулжа зорилгоор туха хургадэг гэгшэ.

Саашаа энэ хүдэлмэринэ бүри үргэн далайсатой болгохо, тус ажалда эрдэм бэлитэй, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг дүй дүршөөр баян хүнүүды эдэхитэйгээр хабардуулжа, тэдэнэртэ бодото туһаламжа үзүүлжэ байха асуудалда партиня райком анхараалаа эхээр табина. Тухай гурим соёлоһон, политинформаторнуудай үдэр бин болгоһон ушарнууд лекционо пропаганда болон бүхэ өл сурталы хүдэлмэри һайжаруулжа хэрэгтэ эхэ үдхэ шаанартай байба. Аймаг дотор хоёрдохон жэлэ хүдэлжэ байһан «Ленинскэ ялтиска» угаа эхэ үүргэтэй. Тэрэ һууһын ялтиска бүхэндэ тэрэ үндэрүгдэжэ байдаг. Энэ үдэр аймагай түб — Хяагтаһаа ошонһон лекторнууд, элдхэлшэд ажахы бүхэндэ хүржэ, соёлой байһангуудай, хүдөөгэй клубуудай дэргэдэ Ленинскэ тэмээр хөөрөлдөө эмхидхэл болонхой. Эдэ үдэр нүүдтэ «В. И. Ленинэй ажарыда» ажал ябуулга тухай хөөрөлдөөн эмхидхэгдэнэ байна.

КПСС-эй ЦК-тай Тезисүүды, агуу багшын сурталые олонинтын дунда дэлгэрүүлжэ хүдэлмэри ябуулахада, партиня организационд ажабайдалтай — аймагайнаа үрда табигдһан шухала зорилгоонууды дүүргэхэ хэрэгтэ шта холбоотойгоор ябуулжа, Ижэһинье, аймагай ажилһад КПСС-эй ЦК-тай,

СССР-эй Министруудай Совет, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай бэшгэ зүбөөн хэлсэхэ зуураа, нинтын үйлдэбэрин ашаг олзые эхлэхэ, амжалта, арбалалта хэхэ арга боломжонуудыс элэрүүлнэ.

Эдэ бүхэ ажал ябуулгада аймагай соёл гэгээрэлэй өмхи зургаанууд эдэхитэйгээр хабардажа байһай. Агуу багшынгаа түрөөгөөр 100 жэлэһи адаларта ойдо зориулжа, 300 лекци унһанһан, 200 концерт табһан, 100 тухсай үдэшнүүды эмхидхэнэ байха юм. Клуб болон библиотекэнүүд лекци, хөөрөлдөө, үдэшнүүды үндэрүгдэхэдөө, харуулан ойлгуулжа агитацида анхараала эхээр хандуулагда байна. Энэнтэй хамта үйлдэбэрин түрүүшүүдэй зургаанууд ажахын абагүйдэмэй социалист болон ажал хүдэлмэрийн абадалыс харуулан стэнд, самбарнууд бин.

В. И. Ленинэй түрөөгөөр 100 жэлэй ойг хүндэлдэдэ абһан социалист уялганууды, гүрэнэй даабаринуудыс дүүргэхэ хэрэгтэ зориулан, аймаг дотор ябуулагдадаг нинтэ-политическэ хүдэлмэрийн һайнаар нүдөөһинийн элнтэ. Гэгэһинэ политическэ пропагандын һайжарбашье, эндэ үшөөл эхэ дутагдалнууд бин.

Зүгөөр эдэ дутагдалнуудыс усадхаха талаар мүнөө зарим тдэ хүдэлмэри ябуулагдажа байһай. Саашаа соёл сурталы хүдэлмэринэ бүри үргөөр, дэлсээтэйгээр эмхидхэхэ гэгшэ аймагай бүхэ пропагандистар, политинформаторнууд, лекторнууд болон агитаторнуудай ариун нангын зорилго мүн.

Ив. ОЧОРОН.



Комсомол басган Любовь Едднова 3-дахы класс дээрэ һүүлээр Гатариовскэ СТУ-да механикаһа эрмэлзгэ хаяа ерэн юм. Мүнөө һуралсалдаа оролдоһотойгоор тухай сөгөлгэтэйгээр һурана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Едднова, С. ЦЫДЫПОВ

## ЛУГОВОДУДАЙ АНХАРАЛДА

# 4. САБШАЛАНГАЙ ХҮРЬНЭ НОГОО ХАРУУНАЛХА ТУХА

## НААЛИШАДТА АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой түб бууса — Хурамша тосхойн бурхэн заханда һуу һаалин 1-дхи, 4-дхи фермнүүд хаяа хадхан орошдог юм. Энэ хоёр фермдэ хамта дээрэ 300-гаад үнээд тоолодоно.

Удшын 7 часта эндэ хүржэ сэрэхдэмнэй үнээдэй һаам түлэг дунда ябажа байба. Билгарма дүүрэн һүтэй хүнзүүдые барһан һаалиһад һуу тушаадаг тарһалдаа оронод, гаранал, 4-дхи фермдэ даурша Василий Нимцович ренович Пурбуевтай уулзажа хөөрөлдөбди.

Манай фермын байра байдалаар, һаалиһадимнай ажал худалдорор һонирхоно гүт? Байра тухай хэлэхэ болоо һаа, һайрхамаар юумэн үгы. Олоһон жолэй туршада капиталына заһабарилда хөдөөгүй фермдэ байрланбади. Нөдөөдө жэл доодо шалынь нэлэбэ болон һэн. Дээдэ логотиснь нэлэбэжэ заһаха хэрэгтэй.

Фермдэмнэй ошгоно хараабди, — гээд фермые даагша маань дахуулан, малайнгаа байра худалда абашаба.

Унхөөрөөһинье, байра соонь хүйтэншг.

Тус фермын ахалагша һаалиһан Вадимья Бадмаевна Доржиевтай хөөрөлдэхэдэ нимэ гомдол барһа:

— Үнээд дулаан байрада хибдэхэс хибжэ хэбтэхэдэ, тэһини, амардаг, һүнн соо һүеэ һайнаар сугтуулдаг гэһин ааб даа. Үнээгээ һааха хүнзүгүбди. Бурдууг зөөдөг хунаг соо үнээдэ һааха багтай болоноби. Маанадта жэлдэ хоёр талаад үгэхэ зэргэтэй аад, оройдоод нэгэ талаад январьдэ үгөө һэн. Теэд хоёр талаад шухала хэрэгтэй, юуб гэхэдэ, нэгынь тэжээл эохөөдөө үмдэхэ, нүгөөдөһөн үнээдэ һаахадаа үмдэхэ ушартай болоно шүүбди. Энээн дээрэхэдэ боложо, шаһар муутай, шорой шохойтой һүн тушаагдана.

Ахалагша һаалиһантай зэргө-

лээд үнээ һаажа һууһан хүн хөөрөлдөөндэ оролдобо.

— Тухайлаха үнээдэс манажэ, харажэ колхозо гэрүгүбди.

Юрөөдө, автолавка манай һүнн эрээ болтод аад, хүнэй хэрэглэмээр һэнгэтэй эд бараа асарһагүй. Угайдахаа гурил эхэнээр асарһаа яһаб. Асарга болон гурилын бутанда хүртэн гүй һалһана. Тэһэндэ автолавка реитүжа наймаанда гаргал һэн. Теэд манай фермдэ хүртөөгүй, дууһашан байгаа. Хүрэхэ зэргээр фермнүүдтэ хубаарилжа болохогүй юм гү?

Тус фермын һаалиһад гомдолнууд колхозой правленийн анхаралаа хандуулаар, ойрын сагуудта зайлуулжа боломоор дутуу дунданууд гэжэ һангадана. Юундэ гэгшэд, эдэ бүгдэ һуу һаали дээшлүүлжэ хэрэгтэ муу түлөө үзүүлэ, малһадтай урма зориг хуулаа блиу. Манай ажал хүдэлмэрид дээрһалдадаг дутуу дундануудай үгы һаань, эхөхөн амжалта туйлаха һэмдиг гэжэ энэхэ һаалиһад нэгэн дугаар мэдүүһэн.

Энэ жэлдэ малай үбэлжэлтэ бага хүндэ байгаа. Үбэлэ тэжээл үгээ аажамдэ эхэ анхарал хандуулжа, эхэ туһаламжа үзүүлһинэй ашаар малһай тобир тарган заида ондо ороһон гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үбэлэй һарануудта 2 килограмм үбэлэ, 2,5 килограмм концентрат, нэгэ литр һу һаанһан зэргээр 400 грамм тарга, гурил, сүүдэхэдэ 10 литр бурдууг үнээн бүхэндөө табалгарагүй үгэжэ байгааби. Мүнөөшье үгэнэбди. Нимэ тэжээл эднэжэ байһан мал юундэ турахаб. — гэжэ фермые даагша В. И. Пурбуев хэлээд, һу һаалһын то бурдихэлтэй данса саарһануудыс гаргажа дэл гэгшэ.

Энэ ферм түрүүшүн кварталтай туршада 320 центнер һу һааха даалгабаритай һаа, 370 центнер һаагаа. Энэһе харһалагдаһан түсбөө 105 процент дүүргэһэн болоно. Энэ үрэ дүнгүүдыс туйлаха хэрэгтэ хубитаяа эхээр оруулаһан

һаалиһад эндэ олон. Эндэ 18 жэлдэ хүдэлжэ байһан һаалиһан С. Галданова 17 үнээ харуулаһан. Гурба һара соо 60 центнер һу һааха даалгабаритай һаа, 81 центнер һаагаа. Энэ жэлдэ үнээн бурһинээр 1830 килограмм һу һааха түсбөтэй һаа, 2 мянган килограмм һааха уялга абанһай, урагһан шарһайн хүдэлнэ. Мүн тус фермын һаалиһад С. Шойевова, Д. Доржиева гэгшэд эрхим һайнаар ажаллана.

1-дхи фермын байдал нэгэ бага дээрэ. Байра соонь хуурай, собор. Гэгэһинэ энэхэ һаалиһадта балалтуулжа, хүнзг байхагүй, полотенчик, мыла нодэ аманданһыс харадаггүйбди. Һаахан 1000 литр һуһнай гашалһанда тоолодог гэгшэ мэтэ гомдол барһа.

Ажал хүдэлмэридэмнэй хэдыныс дутуу дундануудай байгаа һаань, фермынһай гурба һарингаа түсбөө 108 процент дүүргэ. Малһад, һаалиһадимнай эршэлтэ ажал үрэ дүн гэгшэ ааб даа. Һаалиһад М. Д. Пурбуева, М. А. Шойрекова, П. И. Бадмаевна ошонго эршэн Т.Х. П. Очирова гэгшэд март һарада эрхим амжалтануудыс туһала. Манай хоёр фермын һаалиһад дутуу дунданууд харадад, тоолод муну үндэрүгэй ажал тухай туйлаһын хойноһоо аһан шалаһараа оролдодог, колхозой главна зоотехник Лихама-Цырен Игамбетовта дутуу дунданууд тухайгаа яһаха хэлээд туршадагбди. Теэд союноһыс татадаггүй хүн лэ даа. Хөрбээ правленийн мааньда анхараала һайнаар хандууладаг байгаа һаань, үшөөшье эхэ үр дүн туйлаха һэмдиг. — гэжэ 1-дхи фермые даагша Бүрүэд Вальширов, ахалагша һаалиһан Намжил Бимбаева гэгшэд мэдүүһэн.

Эдэ нүхэдэй хэлэһинь тон зүб. Колхозой правлений, партиня организацион малһадимгаа хэлэһэн гомдолнуудта анхаралаа хандуулжа, зохино хэмжээнүүдыс абаха бээ гэжэ найданбади.

Б.Н. НАМДЫКОВ.

## НААТАА ГЭЖЭ БАЙДАГҮЙ

Хаким Валиевай жолоодоог «МТЗ-50» тухалдай трактор Ишагатын голоор үбөлшье, зунһыс илгээгүй, эддэб ашаа зөөбэри шэрэһэн гү, али саялажа, культиватор шатгалһанай аялжал байдаг. Үгсүн механикаторай трактор эбтэрбэ, зогсобо гэжэ дуудалаһын тон хомор. Үнээржэ жэлтэ 1000-гаад гектар зөөһөн халхалаха хэ-

жэ, «Коммунизм» колхозоо түрүү ааргад гаралсаа һэн.

Мүнөө сабшалан дээрэ шөхө зөөхөдөө 5—6 километр зайда үдэртөө 12 эрьсын орицдо 14—15 эрьсэ хажэ, бусадтай дундаһаа шалгарна.

Манай корр.



Ефим Петрович Столяров Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводтой түрүү фрезеровщикуудай нэгэн юм. Энэ нүхэр түсэбтэ табан жэлэй даабарине болзорһоонь урид дүүргээд, мүнөө 1971 оной түсэбөөр ажаллажа байһай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. П. Столяров.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

## АЖАЛАЙНЬ ЭДЭБХИ ДЭЛИСЭТЭЙ

Хүн бүхэнэй мүнөө үдэ сэдхэхэ, ухаан болодоло оруулжа юумэһинь нэлэл асуудалда зориулагданһай. Тиймэ байгаһыньгүдөө аргангүй. Ленин багшын түрөөгөөр 100 жэлэй ойе ажалай эрхим амжалтаар, һайн һайхан хэрэг үйлөөр угтахэ гэжэ хүн бүхэн оролдон хүдэлнэ ха юм.

Богонөөр тэмдэглэхэдэ, манай совхозой малһад энэ үбэлжэлһын хэһын үдэ шангаһан лэ, тон оролдодог эхэлтэйгээр хүдэлжэ. Малай тэжээлэй хэды багашье, мал бин юумээ һарин нягтаар гаргалжа, һайса буйлуулжа, малдаа адыуэжэ шадаһанһаа уламжаһан, хэзээ хэзэһиньһинэ эмхитэйгээр,

ашаг шамьһын бууруулһагүй нинтэһаа адууһа малые ондо оруулжа байһанбди гэжэ элдхэхэ гүйсэд эрхэтэйбди.

Манай ажахы мяха абаха гол нэгэлтэй совхоз. Нимэ мэргэжлэдэ ороһын тула үнгарһын үдэ эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хэзэ ушар тогтодоно. Тийһэн муртөө гүрэндэ мяха гушааха энэ жэлэй түрүүшын гүбэ һарин түсбөө 125 процент дүүргэдэ байба. Нигрэгэ гол зорилгомнай бэлдүүлэгдэ. Үхэршэд Вадма Шоймповоз, Герасим Кириков, Резван Нурмухметов, Цирма Тагарона, Гүнзэн Дондочков болон бусад тон оролдоһотойгоор хүдэлнэ, ажалай һайн үр-

дүн туйлаһа. Үбэлэй сагта харууһа һалжа байһан булаг хураһыньго толгой бүрһин шэгнүүрыс тэһэнэй ходо нэмээжэ шадаһанай ашаар лэ гураһой түсбөө үдүүлэгдэ бишу.

Хурьга, тугал абага һөдөндөһойлһөө мүн лэ һайн байдалтай. Илха һарай малай гаралжа, тугал, хурьга хаяа ушар тон хомор. Эхэ хони харууһадаг хоншодтой олоһинье хурьга абаха түсбөө дүүргэһэн. Жэһэһинь, үшөөһинь барз малһан, коммунист Банзаргаша Жамбалов шынэ түрээһэ зуһаг хондыс һөдөндө гушаажа аһанан юм. Тэднээ һайнаар харууһажа, сэг соонь ороһондо оруулжа шадаа. Эгээ мүнөө 100

ахэ хондон бүхэнөө 95 хурьга абаад, гэгшэ хөрөлгөүгөөр түлэжэжэ байна. «Илганһын, халһи эхэлтэй болон хонд үшөө бин. Хонин бүрһөө хурьган ааб абаха байха» гэжэ нүхэр Жамбалов хэлээд, Түрүүшнхэе гүрэхэ хонидһөө дунда зэргээр нимэ олон хурьга абаха гэгшэ тиймэ бэлэн хэрэг бөшэ. Энэһе коммунистын, барз малһанай нэрэ хүнһын хэрэг болоно бишу.

Сабшалан, бэлдэһэн һайжаруулаха сонохосгодон хоёр һарын туршада горитой хүдэлмэри хэлдэжа байна. Мүнөө шөхө шэрэгтэ дээрэ тухсай онһонгоруулаһан отряд хүдэлнэ. Луговонууд өөһд өһөнүдөөһе үчакост дээрэ гарайхай, 80 гектар таламайда

# ЛЕНИН — ОРОНОЙ ОБОРОНЫН УДАРИДАТНА



Сибирини культурын институтта ба ГПТУ-15-да хурадаг ордон ЛЕНИНЭЙ ОРОНОЙ ОБОРОНЫН УДАРИДАТНА

Пролетариатад революцийн сэргээгч программа, социализм Эсэгт ороно хамгаалагч, Совет Зөбсөгт Хүснүүд бий болодог. В. И. Лениний нэрэгтэй нягта холбоотой.

Залуу Совет республикийн туншуудтай байдал ороод байхад, харин гүрнүүдэй сэргээгч довтолгоон ба гүрэн дайны хэсүү хэтуу жэлүүдтэй социализм Эхэ ороноо хамгаалаа хэргэе Ленин толгойлон юм. Экономическа, сэргээгч талаар хүсэ хэтэй дайсд ороной революцие богино болзор соо үгы тэхэ бээдэйн гэжэ баянаа байгаа. Тээд тэдэний зорилго бэелүүлэгдэгүй. Гүрэн жэлэй турша соо үргэлжлэн хатуу шанта тэмсэл уласхоорондын империализмын дийлэгээр, революцид асаргуу орон доторхи хүснүүдэй бута бүрэлгөөр дүүрэн байна. В. И. Ленин түрүүтэй Коммунист парти уласхоорондын империализмын ба сагаантанай нэгэ-дамал хүсэ бута сохиго, дэлхэй дээрхи түрүүшэн социализм гүрэнэй түүхэтэ илалта хангаа бэлэй.

Совет ороной Зөбсөгтэ Хүснүүд Социализм революцийн ленинскэ теориян, пролетарска революцийн сэргээгч программаны үндэснүүд хуульчилэгдэна.

«Пролетариат хэргээ зонхилох дуртай хаа, зонхилох гээ хаа, сэргээгч амхидхэлээр энэниие элрхэйлэн харуулаа ёһотой» — гэжэ В. И. Лениний хэлээгчтэй. Сэргээгч мэрэгжэл шударка аргата коммунистуудай урда табигд байһан.

В. И. Ленин сэргээгч асуудалуудые хайн мэдээлэг, хэрэгтэй болно хаань — зэбсэгтэ тэмсэл амхидхэхэ, сэргээгч искусствун тодорхой асуудалуудые хэбээдэ байгаа гэжэ олон тоото документүүд, В. И. Лениний хэлээгчтэй, соратнигуудайн дурдланууд эли тоодор харуулана.

Нэгэ орондо илаһан пролетариат үгдөөр империализм гүрэнүүдэй нэгэдэмэл хүснүүдэй тулалдаа ушартай болохо гээд Октябрин ре-

волюциһаа холо урид Ленин хэлээн байдаг. Хүдэлмэришад ба тарашал капиталай дарлалтые бута сохёод, социализм республикын обороно амхидхээд, дайсанай довтолгодо харуу гүгэхэ аргатай байһанаа элээр харуулаа.

Хоёр ондоо байгуулалтын хоорондох тэмсэл хэсүү шанта байха, партины зүб политика ябуулжа, энэ тэмсэлые шадбаритайгаар хүтэбэрлөө хаань, социализм илаха гэжэ Ленин оло дахин хэлээн байна.

Мүнөө үеын дай ард бүхэнэй экономическа ба амхидхэлэй бүхы хүсэ туршалтын хэмжээн болодог гэжэ Ленин заһан юм. Дай хүтэбэрлэхэдөө тус гүрэнэй гү, али бүлэг гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүснүүдээ гадна, дайнда хабаадагша гүрэнүүдэй экономическа арга боломжо, морально-политическа болбосорол гэхэ мэтые хараада абалсаха шухала болно. Сэргээгч амхидхэл ба армийн хүсэн гүрэнэй социально-экономическа, политическа байгуулалтаһаа сэхэ дулдадаха гээд Ленин заадаг байһан.

Промышленность ба банкуудые, түмэр харгынудые, газар дайдые гүрэнэй мэдээлд орууланай, тэдэниие нинтэ арадай зөөри болгоһоной үндэснүүд гүрэн дайны жэлүүдтэ бүхы үйлдэбэри, үйлдэбэрлэнэ продукция хубаарилгаа түбөө сэхэ мэдээлтэ болгохо, ороной оборонын зорилгонуудые хангаа гэхэн Маркс, Энгельсын нургаалье савшалһан хүжөөһөн байна. Дайны стратегическа хараа шэглэлые, дай хэхэ онд аранууд ба шинжэ түхэлүүдые зүбөө элрхэйлэхын тула дайны хууль ёһо мэдээ шухала. «Ямаршые дайны гол хуули ёһонуудые мартажа болохгүй» — гэжэ В. И. Ленин заадаг бэлэй. Зэбсэгтэ тэмсэлэй илалта хангааг шухала асуудалуудай нэгэ ниггэжэ тодорхойлоно һэн: «Шиндэхы ушарта, шиндэхы улха шанартай пункта үлүү хэхэ хуестай байха ёһотой». Энэ ёһо гуримые

харин сэргээгч довтолгоон, гүрэн дайны үелэ совет сэргээгч командовани хүтэбэри болго.

Улаан Армийн сэргээгч ехэ ябуулгануудай шухала тусбууд, дайны жэлүүдтэ сэргээгч хүсэ ба харгелнуудые хамтадан табиха хэрэг, команда ба политическа дээдэ тушаалуудта томилгоо юрэнхэдөө В. И. Лениний хүтэбэри Дорнод РКП(б)-гэй ЦК-гэй Пленумүүдэй Политбюрогой болон Оргбюрогой засэданиуд дээрэ хаража үзэгдээг, баталагдадаг байгаа.

РКП(б)-гэй ЦК Совет ороной обороны политическа ба стратегическа талаарны хүтэбэрлэхэ үнэхөөрөө дайшалхы болдог һэн. Партины ЦК-гэй үргэн ехэ, үрэг тусга ябуулгы В. И. Ленин хүтэбэрлэдэ байһан. Интервентуудые, революцид асаргуу хүснүүдые бута сохиго зорилгоо оройногтоо хүсэ эсүүдэн амхидхэхын тула, гүрэнэй онс үргэ-гэтэй дээдэ орган болгошо Совнарком ба 1918 оной ноябрин 30-лд байгуулагдан Хүдэлмэришад-тарашалай Оборонын Совете мүн тэ тологлодог байгаа. Лениний хабаадаггүй ехэ гү, али багашы сэргээгч асуудал гэжэ байгаагүй. Дайсаные илаха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэ-һөн олон документ болон шиндхэбэ-ринүүдые Ленин өөрөө бэлдэн бай-даг.

Гүрэн жэлэй туршада үргэлжлэн гүрэн дайны дүүрэг хаа да. Совет орон хатуу шанта, хэсүү хүн-дэ тэмсэлээр эб найрамдал тогтоохо, социализм общество байгуулаха зорил-гонуудые шиндхэлгэдэ гол хүсэлэ ороодогтоо зориулаха аргатай бол-һон байна.

Бүхы дэлхэй дээрэ урдаһан хара-даа үзэгдөөгүй энэ гүтэхтэ илалтын социализм республикын хүртэ ехэ хүснэй илгэдүүлэй гарш болно.

Сэргээгч хүснүүдэй талаһаа аба-жа харалба, Антантын бүлэгтэдэ өрөдөг гүрэнүүд билинээ булууу-сэтэй байгаа гэжэ Ленин 1919 оной

Социализм революцийн агуу гөж-дин зөхөөһон стратеги, империализм туримхэйшүүдтэ асаргуу зэбсэгтэ тэмсэлэй стратеги дэрхитэй ба шууд сэхэ ябуулгануудые хэхэ хүсэл бол-долнуудар нэбгэрэнхэй.

В. И. Ленин стратегийн зорилго-нуудые элрхэйлэхэдэ, болото бай-далые бүхы талаһаань сэнхэхэ толо жэлшэ харуулаа. Ленин оро ба олон янзын үйлэ харгуудай дундаһаа тэм-сэлэй гол үгдэстөгүүдые элрхэйлэн, дайны үгдэ бэелүүлэхэ зүб стратеги ба тактика ханһаальы үлүү мэргэ-нээр хараалаг байһан.

Интервентууд ба сагаантана асаргуу тэмсэлэй политическа стра-тегическа хүтэбэрлэнэ Ленинскэ дүй дүршэл тон шухала зүйлүүдэй нэгэн болно. Манай парти, сэргээгч каднууд энэ дүй дүршэлые саг үр-галжэ шуудалдаг, агуу багша Лениний нургаал заабаринуудые шууд дүүр-гэдэг. Ходооо болон байха, «Совет Эхэ оройногтоо оборонын хүснэй ур-ган хүтжэхын тула саг үргэлжэ оролодог гаргах, империалистууд-дэй эээрхэ туримхэй ябуулгые заа сохиго, социализм Эсэгт ороноо хам-гаалаха зорилгоор ард олон армияа саг үргэлжэ булал байлаха гэжэ Лениний тон шухала захиануудай нэгэн болно.

Ф. БУДАЖАЕВ, полковник, Бурядай АССР-эй сэргээгч комиссар.

## ЛЕНИНСКЭ ШАНДА ХҮРТЭЭН МЕМОРИАЛ



«ХАНЫН САНАА ГАЗАР ГЭНШЭНЭ»

ПАРНАТА тужын соорхой руу асфальт харгы татагданхай. Тээ санааһаа зуун метр ута, арбан метр үндэр, түмэр бетоноор хэгдэһэн шүүдүн хана зүүн тал-һаа дээшн үзэгдэжэ, доогуурын хүнэй ябахар забнар гаргаданай байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгыд Агуусхэ дайны үгдэ фашистнар концлагерь байгуулахдаа, үүдэнь эгээл эндэ гарганан. Энэ үүдээр зуугаад мянган совет хүнүүд «үх-лэй лагерьта» ороно, амидын та-мьы үзэһэн, тэндэхэ оройдоо та-бан зуу гарантын амиды гарган байна бшуу.

Мүнөө энэ түмэр бетон хана дээрэ латын үзгөөр «Ханын сана газар гэншэнэ» гэхэн томо үг-сүүд бэшээтэй, харан хүнэй сэдхэлдэ олон бодол түрүүлнэ. 1941 оной октябрин 13 болотор энэхэн ойн соорхойдо немец овчар-кын хусаха абан талгаларгагүй суурьтатадаг байгаа. Адаалхай про-волицоор шүдэрлэн харша, тэр-нине тойроод жэсөөвчүүдэй харуу-шад. Лагерин харша соо: «Хүн бүхэниие тамалха, хооһоор ажал хүүлэжэ, тэйнхэ тамырьень налгаа-

Фашизмын шуната харгые бээ-рээ үзэһэн хүнүүд энээн тухайгаа зондо хөөржэ байг лэ Ушөө... үшөө... үшөө дахин хөөржэ! Сал-спилсын дурсаһал айсанмбл фашизм гэхэн үгын муу муухай удхы хэдэн үеын залуушууда ойгуулаха байха.

Аустра Яновна Несалуе дахин мэдээсэн:

— Елгва хотын түрмэдэ байһа-наа, нэгэ хүн хоёр эхэнэр зуга-даа йөмди. Немецүүд маанэдые ойлгонгүйгөөр алдажархё. Упанай сайна гарахаданай, нохойнуудай хусаха абан дуудлаа бэлэй.

Үгэе городые немецүүд ээлэн хэй. Баукека райондо энэ эхэнэр дүү басагандаа ерээд, гурбан неде-ли болоод байхадань, гестапове-үүд дахин баряад, асуултада оруулаа. Гестапын начальник Лан-ге гүрэмэл архан ташуур гартаа баряад:

— Турмэһөө юундэ зугадааши, — гээд хашхарба.

Аустра Яновна гурба нара соо шангаар мүшхүүдэһые, үгэ табингүйгөөр Ригын түбэй түрмэ-дэ хаагдаа һэн. Тэндэ арба таран хоноод, Саласпилсын концлагерь-та оро.

...Харша соо хэдэн олон томо бара-агууд, Алхам бүхэндэ хажууд-шад, фрицүүд алхалдана. Зуга-даха наһаатай байһан хүнүүд тэдэ нохойдо аманда орожо, автомадай номондо яргуулаа. Одоол амиды гаран хүнэй мартахагүй зоболон эндэ үзэгдөө ха юм. Тээд анхан ороод байхдаа, Аустра Яновна юу хараһанаа хөөрэнэб?

— Би шүдэ эмшлэдэг врачта ошоно ябааб. Хараһамин лагерин командант Краузе нохой хүтэлэн, нэгэ сврейе баряад, шөрүүн ша-гаар: «хэбтэ, бодо... хэбтэ, бодо» гэхэн команда үгэжэ байба. Тэрэ сврейн хэбтэжэнь, нохойнь даб гээд, гуянын хазана. Ингэж но-хойгоо хургадаг байгаа юм. Энэ-ниие хараад, үүр сайтар унтаж шаддагүй һэн. Хүнийдөө галданай мяханай үнэр гутхаа, хүниие ш-таадаг байгаа.

Нэгтэ 1941 оной февраль нара гараад байхдаа, хүниин 1 часты: «Түймэр!» гэхэн шанта абан ба-рааг соогуур элдэб. Лагерин хоёр номондантын сүлэгдэһэн зо-ниие саһан дээрэ гаргажа ябахын харагдана. Эндэ хахад час соо тэ-дэниие газар байлаад, оруулаа һэн. Хожом мэдэхэдэманай, нэгшэ түймэр гараагүй, харин хоёр но-медантар постуугаар аашлал-даһан байгаа.

Т. ГАРМАЕВ, журналист.

(ТҮГЭСХЭЛЫН ХОЖОМ ГАРХАХ).



Саласпилсын хүшөөнүүд: фашистнартай тэмсэгтэ гэхэн урла.

## САЛАСПИЛС

САЛАСПИЛС... САЛАСПИЛС! ДУРАСХААЛТА газарта хүн энэниие бүхэлү ороноо мартахагүй. Хүнэй гурба, хүнэй нодонгоонь ороноо... Магад энэ хүн эндэ эндэ аданан, магад ороноо тамалуулан байна Фашизмын муухай һа-ршта шэгдэхэдэ байһан ороно. Тэдэний шунданай хархигар томо саб-дэ дайдаар мур гаргажа мүнэ мэнэ һаяхан шэнги һа-рууна.

Арбан долоон модоной ойн соорхойдо бодхоод-аһань мемориалыи ал-байһа. Фашизмын хороото аһын-тэй. Эндэ 1941 оной үг-дэ фашистнар «үхэлэй ла-герьта» Саласпилсын кон-цлагерьта, Ригин дээрэ австриин, Чехослова-кын болон бүхэд гүрэн-үүдэн мангаад эрхэтэн зои-туһанхэ амидыгаар та-билаһан байна. Эндэ св-рейе шэглэдэг. Сүлэгдэ-һэн эшлонууд Ригидэ эрхэжэ, Румбул шан-со шосгоор буудуулан-тэй, олонхын Саласпилс-ын элэ элээгдээг байба.

Энэ май бараһаа эхилээд, шүдэ энэ лагерьта ондоо-лохо, мүн Ригэ городой үр-дөө хүнүүдые асар-туулаа. Тэдэний дунда-а фашистнар эрхэтэн — хүдэл-лэн харашад, гүрэнэй амхид-хэлээр коммунистуудыг элр-хэн байна. Тээд энэ ла-герьта» оройн улад нохойноо гэхэн үгэжэ, Саласпилс газарта фашизмын гурба зобо-лонын хүнүүдэй болото Саласпилсын мемориалыи харуулаа. Тэрэнини-и дээрэ фашизмын шуната фашизмын гурба зоболон ССР-эй элэ элэ ар-гатууд Г. Асарис, О. Заву-ру, О. Остенберг, И. Страу-с, А. Скариний болон олон орондой элэ элэ асар-туулаа, удаа шангаар тэ-билаһан байна.



Саласпилсын концлагерьһаа амиды үлэһэн 512 хүнэй нэгэн — А. Я. Несалуе эндэ алуулан Лаймон гэдэг дүү хүбүүнэйгээ дурас-хаалда сөсөгүүдые табижа байна.

## ТАБАН ЗУУНАЙ НЭГЭН

1968 ОНОП ЗУН. Саласпилсын мемориалыи ансамбль харахаа ерэншэн зондой дунда дала наһатай боложо яваһан нөгэ эх-нэр багала сээг гартаа баряад, табсан дээрэ табижа байба.

— Минни дүү хүбүүн Лаймон эндэ наһа бараһан юм. Тэрэнини-и гээ дурасхаалда жэл бүхэндэ ба-гала сээг асаржа табидагш. — гээд, Аустра Яновна Несалуе хөөрэнэ. Саласпилсын концлагерьһаа амиды үлэһэн 512 хүнүүдэй нэгэнини тэрэ байгаа бэлэй. Тэрэнэй дүүнэ Лаймон Несалуе 1942 ондо Сугу-лд хотын түмэр харгын станцияда миллиционер байһанаа, гестапове-үүдта баригдажа, Ригэ городой центральна түрмэһөө Саласпилсда абаһаагданай. Лаймон коммунист хүн байжа, фашистнарта нудээс гүнхюульһэн, шэхээ отолуулан, Зэригүүдэй муухай наһарта оро-жо, нэгтэ хүн Бикерниек ша-дархи ойн соо буудагдан алдаа.

Аустра Яновна түрэн ахынгаа Виктор хүбүүнэй хорин наһааа хүс-өөдүй ябаад, немецүүдтэ бариг-дажа, байал Саласпилсын «үхэлэй лагерьта» алууланые дурдана.

— Та юунэй тулөө баһал энэ ла-герьята оройн байгааба?

Ингэжэ Аустра Яновнаһаа ну-рахада: «Би плендэ оройн совет солдадуудта эдихэ хоол ноусаар абаһаадаг һэн. Партизануудта ту-һалааб. Манайда» эрхэдэнь, сарай соого байлаад, үглөгүүр эртэ «Вайки» тосхойн тэрэгүүр уһа гаталаад, отрядуудтаа хүрэхын-дээ, заадаг байгаа... гэнэ. Тээд энэ-ниие мэдээд, гестаповецүүд энэ эхэнэрые Елгва хотын түрмэдэ хаагаа.

УШӨӨ НЭГЭ МЭДЭЭСЭЛ

1970 ОНОП МАРТЫН 27. Энэ үдэр бэшэһэн бэнзэ майтай редакциин адресаар минни нэрэ дээрэ эрхэн байгаа.

— Би 69 наһатай болоод яба-наб. Фашизмын харата муухайе бээртэ үзэһэндөө, нимэ байдал дэлхэй дээрэ бү үзэгдэг гэжэ бу-тэгшэб. — гээд, Аустра Яновна б-шинэ.

Тэрэ хэды наһатайые болоо-һаа, мүнөө Дайны ветерануудай Советскэ Комитетдэй Ригэдхи сен-цинын нэгэ бүлэгтэ нитын хүдэл-мэрид хабаададаг, фашизмын элрэн муухай аашые хүн зондо ойгууладаг. Урдаһан профсоюзай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаа-дсадаг байгаа.

## АН БАРЮУЛАГДАА

Болетенинүүдэй ла-герьта Удын аэропортдо тэм-дэгдэб. Авиаторнуудай коллективэй дунда медицинскэ эрдэм мэдээ дэлгэрүүдэдэ эдэбхитэйгээр ха-баадаһанан, үбшээлэгые уришад-лан һаргылаха талаар аша үрэтэй хүдэлмэри ябуулагдаа. Врач Т. В. Гордеева, ахалаһаа фельд-шер В. И. Астраханева, медсест-ранууд Л. И. Грей, В. И. Богай-чук, Л. А. Сокольников, Г. В. Смирнова гэгдэдэ шанда хүртэ-шэдэй дунда бий.

И. ХРАПУНОВ.

## МАГТААЛТА КОЛЛЕКТИВ

Лективүүдэй нэгэн гэжэ тоолодо-дог болоһоор үнэхэнэй. Эбтэй эм-хитэй коллективны 10-аад жэлэй туршада хүдэлжэ, дүршэлтэй бо-лоһон Вера Николаевна Кобец-тэлбэриһна.

Мүнөө тус столовын коллектив ойн баярай хүндэлдэд дэлгэрэн социализм мурьсөөндэ оролсоод, эр-хим амжалта туйлаһан байна. Тэ-дээр түрүүшэн кварталай таа-бары 112 процентээр дүүргэһэн байха юм. Энэхэндэ В. Н. Кобец-тэ барюулагдан ойн баярай ме-даль, хэдэн хүдэлмэришадтай «Социализм ажалтай ударны» гэр-һэн нэрэ эртэ олгодоһонини гэршэлжэ үгэна.

Д. КОЛМАКОВ.

## МАЛШАДТА — ТЕЛЕВИЗОР

Малшадта 50 жэлэ совхозой да отделиенин Бугагай малшад телевизорой дам-дарадаг болоно. Совхозой да болон паркомой халуун да занууланай ашаар, эн-

## Ажлындагч БЭШЭГҮҮД

Гоё һайхан модон соогуур бу-рһалан урдаг Хэнгэргэ долой арьда Аршаан курортны байра-нууд оршодог. Тэдэн сооһоо һаян-хан баригдан столовын байһан онсо илгаран харагдана. Тус сто-лово шэнэ проектор баригдан, оныһожоруулагданһые байна. Аршаан курортны хүдэлмэришад, дүтэ шаларай һурын тосхойн ажалшад, мүн эндэ амаргагд хо-лодо амтай аидэ шаналгтань столөөдө олоорой өржэ байлаг юм. Тус столовын коллектив Тул-хэнэй аймпотребсовхозай түрүү кол-

## ҮНИРХОЛТОЙ АЯНШАЛГА

Түнгэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Хууря-Губаг тосхойн үхибүү үнээрээшэ зунайнаа амаралтын үгдэ ниргасхид-та туһалагдаа үзүүлхы шийдэн юм. Ган гасуур зунай боло-һын хаань, С.Б. Хандиравой даадаг эвеногойд 800 центнер үбшэ һайн шапартайгар хуряжа, түрэл колхоздоо тушаахи эһэн үбшэ абанай байгаа. Хэлэһэн үгдөө хүрэхын тулада оролдохо хүмээлтэй-гээр ажаллажа, 1000 гаран центнер эрхим шапартай үбшэ хурһалан юм.

Тус колхозой правлени, паркомой зүгһөө үхибүүдэй туһалажа үндэрөөр сэнхээдэ, тэдээр мүнган шанда хүртэһэн, хоёр толгой хонин бэлэ абанан юм. Тэрэнхээ гадна, Эрхүүгэй областтор аян-шала түүлсхэйгэ үтөөкө үзэхэдэй гэжэ нэйдүүлэн байгаа. Кол-хозой правлени энэ найдуулангаа хүсэлдүүжэ, үнээрээшэ зун үбшэ хурһалада ажаллан үхибүүдэй үтөөкөнүүдые һаяхан ба-рьюлаа.

Тун Төлгойн дунда һургуулийн библиотекарь М. С. Бодьор-овагай хүтэбэри дор арбад үхибүү Эрхүүгэй областтор аяншал-һан о. Ниялин бусажа эрэ. С. Фомкинов, Д. Хандирав, Б. Дель-ков, Р. Таршишин, А. Хандирав эгээд тэдэнэрэй дунда бии. Аян-шалгада хабаадаһад Эрхүү, Анайр сородуудай музейнуудые хар-һан, гаводуфта аяшала, ажал хүдэлмэришын танилсан ойна.

Б. БИРБАЕВ.

